

[AM2022.08.19H]

Københavns Byrets KENDELSE - 31. marts 2021 - 2-5716/2021 - 0100-10171-00024-21

Anklagemyndigheden mod D , født december 1971

Sagens baggrund og parternes påstande

Ved Københavns Byrets dom af 27. maj 2019, stadfæstet ved Østre Landsrets dom af 9. juni 2020 blev D fundet skyldig i overtrædelse af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning § 21, stk. 1, jf. stk. 2, jf. § 1.

I medfør af straffelovens § 16, stk. 1, blev domfældte frifundet for straf.

I medfør af straffelovens § 68 blev det ved dommen bestemt, at domfældte skulle undergive sig ambulantly psykiatrisk behandling på psykiatrisk afdeling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at Kriminalforsorgen sammen med overlægen kan træffe bestemmelse om indlæggelse. Ved dommen blev der fastsat en længstetid på 5 år.

I skrivelse af 24. februar 2021 har anklagemyndigheden i medfør af straffelovens § 72, stk. 2, indbragt sagen for retten med påstand om, at foranstaltningen opretholdes, samt at der sker afvisning for så vidt angår prøvelse af indlæggelsen.

Domfældte har påstået foranstaltningen ophævet under henvisning til proportionalitetshensynet, subsidiært at foranstaltningen ændres til ambulantly behandling uden indlæggelsesmulighed, samt at domfældtes indlæggelser prøves og kendes ulovlige, idet overlægen har taget usaglige hensyn ved indlæggelserne, og at en offentlig myndighed som NEC ikke har en beskyttelsesværdig interesse.

Oplysningerne i sagen

Domfældte har til retsbogen afgivet følgende forklaring:

"...

at hun havde fået en behandlingsdom, fordi lægen skrev, at hun var psykisk syg. Men det skrev lægen, uanset hvad hun gjorde. Men hun ønsker at få et retsmøde med sin tidligere retspsykiater, som ikke mente, at hun var psykisk syg. Hun mener heller ikke selv, at hun er psykisk syg. Det var politiet, som ødelagde hendes liv. Det var politiet, som sagde, at hun var psykisk syg. Hun vil gerne have et retsmøde med sin tidligere psykiater X1 , fordi hun mente ikke, at hun er psykisk syg. Domfældte havde også en overlæge i Glostrup ved navn X2 . Han havde også været overlæge på Frederiksberg

Hospital. Det var lægerne X2 og X1, som vidste, at hun ikke var psykisk syg. De havde vurderet, at hun ikke var psykisk syg.

Hun havde fået en behandlingsdom, fordi hun ringede for meget til kommunikationsafdelingen hos politiet. Hun ringede til tysk politi, og de sagde, at de arbejdede på sagen. Det tyske politi ødelagde hendes liv. Det var politiet, som legede med telefonen. De havde spærret hendes telefon. Det er korrekt, at hun havde ringet til politiet. Men det var politiet, som havde ødelagt forbindelsen og telefonen, så hun ikke kunne få hjælp nogen steder. Det er korrekt, at hun havde ringet til National Efterforskningscenter. Hun huskede ikke, at hun havde fået at vide, at hun ikke måtte ringe til dem. National Efterforskningscenter ville gerne modtage hendes opkald, så hun ikke ringede til det tyske politi. Det er korrekt, at det var den 18. januar 2018, at hun sidst ringede til National Efterforskningscenter. Hun ville gerne vide, om de arbejdede på sagen, ligesom de havde sagt til tysk politi, at de gjorde noget ved hendes sag. Hun kunne ikke længere ringe til National Efterforskningscenter, da de har blokeret hendes nummer. Hun prøvede også at ringe fra hendes eget nummer, men hun kunne ikke komme igennem til dem. Hun havde ikke fået tilhold mod andre myndigheder. Det var National Efterforskningscenter, som ødelagde hendes liv. Det var først nu, at de havde sagt til hende, at hun ikke måtte ringe. Før sagde de, at hun godt måtte ringe. Det er korrekt, at hun ikke havde modtaget tilhold mod andre myndigheder eller privatpersoner.

Hver gang hun blev indlagt, tog de hendes telefon fra hende. Dem, som tog hendes telefon, ødelagde hendes forbindelse og hendes abonnement. Hun betalte en telefonregning på 600 kr. i stedet for de 200-300 kr., som hun plejede at betale. I forbindelse med indlæggelsen i september 2020 havde hun haft adgang til sin telefon, hvorfra hun kunne ringe. Hun havde haft sin telefon flere gange ved forskellige indlæggelser. Hun havde nu været indlagt i fem måneder. De første tre måneder af indlæggelsen, måtte hun kun bruge telefonen 1-2 timer hver dag. Efter der var gået mere end tre måneder af indlæggelsen, kunne hun bruge telefonen, som hun ville. Det er korrekt, at hun ikke opfattede sig selv som psykisk syg. Det er desuden korrekt, at fordi hun ikke opfattede sig selv som psykisk syg, ville hun gerne have en anden psykiater, som også mente, at hun ikke var psykisk syg.
..."

Domfældtes bistandsværge har til retsbogen afgivet følgende forklaring.

"...

Bistandsværgen X3 forklarede, at det havde været svært, at fastholde domfældte i behandling, fordi hun ikke ønskede at tage depot medicin. Derfor var det besluttet i Patientklagenævnet, at hun skulle modtage depot medicin. Man havde besluttet, at hun foreløbigt skulle være indlagt yderligere tre måneder på Sted1, Psykiatrisk Center. Hver gang, han talte med domfældte, ville hun gerne udskrives. Men det kunne han ikke tage stilling til det var lægernes beslutning. Det var lægen på Sted1, Psykiatrisk Center, som skulle varetage depotbehandlingen.

Bistandsværgen forklarede supplerende, at i forbindelse med indlæggelsen på Sted1 på By1 havde politiet i Aarhus anmodet Psykiatrisk Afdeling på Sted1 om, at få stoppet domfældtes telefonopringninger til Aarhus Politi.

Bistandsværgen oplyste, at årsagen til, at domfældte var ordineret depotmedicin var, at domfældte nægtede at indtage sin daglige medicin.

Bistandsværgen var ikke bekendt med, om domfældte havde et tilhold mod Århus Politi.
..."

Det fremgår af udtalelse af 4. februar 2021 fra konstitueret overlæge X4 :

"...

Konklusion:

D er aktuelt indlagt i henhold til dommen med sindssygelige symptomer, der omhandler forfølgelse fra diverse myndigheders side. Det er disse forestillinger, der har givet anledning til den dømte kriminalitet i form af hyppige opkald til bestemte myndigheder. Hun behandles med antipsykotika med tvang efter psykiatriloven. Herved er symptomerne dæmpet, men D har fortsat ingen sygdomsindsigt, og det er således ikke sandsynligt, at D vil samarbejde frivilligt til behandling fremover. Hvis foranstaltningen ophæves, vurderes risikoen for ny ligesartet kriminalitet overvejende sandsynlig. På den baggrund anses det fortsat for påkrævet, af behandlingsmæssige hensyn, at D er underlagt de idømte foranstaltninger.

..."

Det fremgår af udtalelse af 12. februar 2021 fra Kriminalforsorgen:

"...

Kriminalforsorgen vurderer, at på trods af D's symptomer er dæmpet efter hun behandles med tvang, har hun fortsat ingen sygdomsindsigt, og det findes derfor ikke sandsynligt, at hun vil samarbejde frivilligt til behandling fremover, hvis hendes dom ophæves.

Kriminalforsorgen vurderer ligeledes, at risikoen for ny kriminalitet er overvejende sandsynlig.

På baggrund af ovenstående og under henvisning til Psykiatriens udtalelse dateret den 4. februar 2021, erklærer Kriminalforsorgen sig enig i, at den idømte foranstaltning opretholdes.

..."

Rettens begrundelse og afgørelse

Domfældte blev ved Københavns Byrets dom af 27. maj 2019 og Østre Landsrets ankedom af 9. juni 2020 fundet skyldig i overtrædelse af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning § 21, stk. 1, jf. stk. 2, jf. § 1. Hun blev ved dommen dømt til at undergive sig ambulans psykiatrisk behandling ved psykiatrisk afdeling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at Kriminalforsorgen sammen med overlægen kan træffe bestemmelse om indlæggelse.

Længstetiden er fastsat til 5 år.

Domfældte har efter sin egen oplysning været indlagt den 1. juli 2020 og fra september 2020 på psykiatrisk afdeling.

Efter de lægelige oplysninger er hun indlagt i henhold til den afsagte dom.

Efter de foreliggende lægelige oplysninger må det lægges til grund, at domfældtes tilstand fortsat er sådan, at det ud fra en lægelig vurdering ikke kan anbefales at ophæve den fastsatte foranstaltning. På denne baggrund må spørgsmålet om foranstaltningens ophævelse bero på en afvejning af foranstaltningens art og længde over for risikoen for ny kriminalitet.

Retten finder ikke, henset til den kriminalitet domfældte ved dommen blev fundet skyldig i, at der på nuværende tidspunkt er grundlag for at kunne ophæve foranstaltningen endeligt. Videre finder retten efter de lægelige oplysninger om domfældtes manglende sygdomsindsigt, hvilket er bekræftet ved domfældtes forklaring, og vægring ved at indtage medicin, at der er grundlag for at ændre foranstaltningen, som påstået subsidiært af domfældte.

Vedrørende afvisningspåstanden bemærkes, at retten finder, at lovligheden af indlæggelsen af domfældte i september 2020 kan prøves i medfør af straffelovens § 72, stk. 2, idet domfældte er idømt en foranstaltning til ambulat behandling ved psykiatrisk afdeling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at Kriminalforsorgen sammen med overlægen kan træffe bestemmelse om indlæggelse. Aktuelt er domfældte indlagt i henhold til dommen, hvorfor afvisningspåstanden ikke tages til følge.

Efter de lægelige oplysninger og som sagen er forelagt, finder retten ikke grundlag for at antage, at indlæggelserne skulle være lægeligt ubegrundede, idet retten i den forbindelse tillægger domfældtes manglende sygdomsindsigt, vægring ved medicinindtagelse og overvejende sandsynlighed for recidiv betydning, hvorfor indlæggelsen kendes lovlig.

Thi bestemmes:

Foranstaltningen idømt D ved Københavns Byrets dom af 27. maj 2019 og Østre Landsrets ankedom af 9. juni 2020 opretholdes.

Frihedsberøvelsen fra september 2020 kendes lovlig.

Det offentlige betaler sagens omkostninger, herunder salær på 7.895,00 kr. + moms til den beskikkede advokat, advokat A .

.....

Østre Landsrets 2. afdelings KENDELSE - 15. juni 2021 - S-1012-21

Som dommere fungerede landsdommerne Kaspar Linkis, Ane Røddik Christensen og Britta Moll Bown (kst.), førstnævnte som rettens formand.

Der foretoges

Anklagemyndigheden mod D , født december 1972, (advokat A , besk.)

Ingen var indkaldt eller mødt.

Der fremlagdes udskrift af retsbogen fra Københavns Byret (SS 2-5716/2021) med bilag, anklagemyndighedens kæreskrift af 6. april 2021, rettens fremsendelsesbrev af 7. april 2021, advokat As kæreskrift af 14. april 2021, rettens fremsendelsesbrev af 15. april 2021, anklagemyndighedens processkrift af 27. april 2021 samt advokat As processkrift af 25. maj 2021.

Anklagemyndigheden har kæret Københavns Byrets kendelse af 31. marts 2021, hvorved retten opretholdt den foranstaltning, som D blev idømt ved Københavns Byrets dom af 27. maj 2019 og Østre Landsrets anke-dom af 9. juni 2020, og kendte indlæggelsen fra september 2020 lovlig. Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om afvisning af prøvelse af indlæggelsen.

Advokat A har på vegne af D ligeledes kæret kendelsen af 31. marts 2021 med påstand om ophævelse af den ved Østre Landsrets dom af 9. juni 2020 idømte foranstaltning, subsidiært ændring af foranstaltningen til en mildere foranstaltning uden mulighed for indlæggelse, og hjemvisning af spørgsmålet om indlæg-gelsens lovlighed til fornyet behandling ved byretten, subsidiært at indlæggelsen kendes ulovlig.

Anklagemyndigheden har over for Ds påstand vedrørende den aktuelle foranstaltning nedlagt påstand om stadfæstelse.

Anklagemyndigheden har til støtte for sin påstand om afvisning anført navnlig, at der ikke af ordlyden af § 72 eller af bestemmelsens forarbejder kan udledes en hjemmel til at påkende lovligheden af en indlæg-gelse, der er iværksat i henhold til en foranstaltningsdom. Dette er fastslået af Højesteret i UfR 2020.3492, for så vidt angår en dom til behandling på psykiatrisk afdeling med mulighed for genindlæggelse, og det er anklagemyndighedens opfattelse, at det samme gør sig gældende for en dom til ambulantly psykiatrisk be-handling. Anklagemyndigheden har endvidere henvist til Sundhedsstyrelsens vejledning nr. 9614 af 8. no-vember 2010 om behandlingsansvarlige og ledende overlægers ansvar for patienter, der er idømt en be-handlingsdom eller en dom til ambulantly psykiatrisk behandling, hvor kriterierne for indlæggelse for begge typer af indlæggelser er beskrevet. Anklagemyndigheden har endelig henvist til retspraksis fra før ophævel-sen i 2002 af cirkulære nr. 234 af 10. december 1976.

Advokat A har til støtte for sine påstande anført navnlig, at proportionalitets hensyn tilsiger, at foranstaltningen ophæves. D har i henhold til foranstaltningsdommen siden 1. juli 2020 og fraset perioden 31. august – 28. september 2020 været indlagt i mere end 10 måneder. D er alene dømt for fredskrænkelser over for en offentlig myndighed og ikke personfarlig kriminalitet, og hensynet til Ds frihed og selvbestemmelse vejer derfor tungere end samfundets interesse i at frihedsberøve domfældte. Foranstaltningen skal også ses i forhold til, at en straf i en sag som nærværende sag, som vedrører mindre end 150 opkald til offentlig myndighed, ikke ville være på mere end 30-60 dages fængsel, som kunne gøres betinget, da D ikke tidligere er dømt for kriminalitet.

For så vidt angår indlæggelsen har advokat A navnlig anført, at lovgiver i forarbejderne til straffelovens § 72, stk. 2, har sanktioneret, at der i relation til ambulante behandlingsdomme er adgang til at begære domstolsprøvelse. Straffelovrådet anførte således i betænkning nr. 1372/99, afsnit 3.2.1: "Det er i retspraksis antaget, at indlæggelse ifølge en dom af den ovennævnte type [ambulante behandlingsdomme] efter omstændighederne kræver godkendelse efter straffelovens § 72." Begrundelsen for forpligtelsen til at søge retlig godkendelse af indlæggelser foretaget i henhold til en ambulante behandlingsdom er en følge af, at udgangspunktet i sådanne domme er den ambulante behandling. Højesteret har i UfR 2020.3492 ikke anset sådanne domme for sammenlignelige med domme, hvor udgangspunktet er indlæggelse, og har ikke taget stilling til, om en domfældt efter straffelovens § 72, stk. 2, har adgang til at begære en beslutning om indlæggelse i henhold til en dom til ambulante psykiatrisk behandling, som hjemler indlæggelse, prøvet ved domstolene". Advokat A har anført, at indlæggelsen skal kendes ulovlig, da der ikke er foretaget nogen oplysning af sagen, herunder med hensyn til begrundelsen for indlæggelse.

Kæresagen har været behandlet skriftligt.

Efter votering afsagdes

Kendelse:

D er ved Københavns Byrets dom af 29. maj 2019, som stadfæstet ved Østre Landsrets dom af 9. juni 2000, idømt en foranstaltning, hvorefter hun skal undergive sig ambulante psykiatrisk behandling ved psykiatrisk afdeling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at Kriminalforsorgen sammen med overlægen kan træffe bestemmelse om indlæggelse. Længstetiden for den idømte foranstaltning er fastsat til 5 år.

Landsretten tiltræder af de af byretten anførte grunde, at der ikke på nuværende tidspunkt er grundlag for at ophæve eller ændre den idømte foranstaltning.

For så vidt angår anklagemyndighedens afvisningspåstand bemærker landsretten, at det følger af straffelovens § 72, stk. 2, at bestemmelse om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning idømt efter straffelovens § 69 træffes ved kendelse efter anmodning fra bl.a. den dømte.

Prøvelse af en beslutning om indlæggelse i henhold til en dom om ambulat behandling, som hjemler indlæggelse, er ikke omfattet af ordlyden af straffelovens § 72, stk. 2. Der er heller ingen holdepunkter i lovforarbejderne for, at sådanne beslutninger skal anses for omfattet af bestemmelsen.

Højesteret har ved afgørelse trykt i UfR 2020.3492 fastslået, at straffelovens § 72, stk. 2, ikke omfatter en situation, hvor der er truffet afgørelse om genindlæggelse i henhold til en behandlingsdom, der hjemler genindlæggelse.

Landsretten finder, at tilsvarende må gælde en beslutning om indlæggelse i henhold til en dom til ambulat behandling, der hjemler indlæggelse. Landsretten lægger herved vægt på den klare ordlyd af straffelovens § 72, stk. 2, denne bestemmelses forarbejder, og på, at formålet med prøvelsesadgangen efter § 72, stk. 2, er at sikre, at en foranstaltning ikke opretholdes i længere tid eller i videre omfang end nødvendigt, jf. herved § 72, stk. 1, således at prøvelsen er en vurdering af, om det fremadrettet er nødvendigt at opretholde en foranstaltning for at forebygge yderligere lovovertrædelser.

Der er ikke grundlag for at antage, at dette resultat vil være i strid med artikel 5, stk. 4, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Det bemærkes herved, at der efter straffelovens § 72, stk. 2, er mulighed for hvert halve år at få domstolsprøvelse af, om den idømte foranstaltning skal ophæves eller ændres, herunder eksempelvis således at muligheden for indlæggelse ophæves eller tidsbegrænses.

Det bemærkes i øvrigt, at der er adgang til domstolsprøvelse af lovligheden af en beslutning om indlæggelse ved et almindeligt civilt søgsmål.

Anklagemyndighedens påstand om afvisning af prøvelse af indlæggelsen tages herefter til følge.

Thi bestemmes:

Byrettens kendelse ændres, således at prøvelse af indlæggelsens lovlighed afvises.

Statskassen betaler sagens omkostninger, jf. retsplejelovens § 1014 a, herunder salær til advokat A med 5.000 kr.

Sagen sluttet.

.....

Højesterets 1. afdelings KENDELSE - 19. august 2022 - 97/2021

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Thomas Rørdam, Jens Peter Christensen, Henrik Waaben, Anne Louise Bormann og Rikke Foersom.

Anklagemyndigheden mod D , (advokat Claus Bonnez, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt kendelse af Københavns Byret den 31. marts 2021 (SS 25716/2021) og af Østre Landsrets 2. afdeling den 15. juni 2021 (S-1012/2021).

Procesbevillingsnævnet har den 29. oktober 2021 meddelt D begrænset tilladelse til kære til Højesteret, således at tilladelsen alene omfatter spørgsmålet om retlig prøvelse af lovligheden af indlæggelse i henhold til den idømte foranstaltning i medfør af straffelovens § 72, stk. 2, jf. § 68.

Påstande

D har nedlagt påstand om, at sagen hjemvises til realitetsbehandling i landsretten.

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om stadfæstelse, subsidiært at indlæggelserne af D iværksat den 1. juli 2020 og den 28. september 2020 anerkendes som lovlige.

Sagsfremstilling

D blev ved Københavns Byrets dom af 27. maj 2019 fundet skyldig i flere tilfælde af overtrædelse af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning § 21, stk. 1, jf. stk. 2, jf. § 1. Hun blev i medfør af straffelovens § 68 dømt til at undergive sig ambulantly psykiatrisk behandling ved psykiatrisk afdeling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at Kriminalforsorgen sammen med overlægen kan træffe bestemmelse om indlæggelse. Længstetiden for den idømte foranstaltning er 5 år. Dommen blev stadfæstet af landsretten den 9. juni 2020.

D var i perioden fra den 1. juli 2020 til den 31. august 2020 indlagt i henhold til foranstaltningsdommen. Den 28. september 2020 blev hun igen indlagt i henhold til dommen.

D anmodede i december 2020 anklagemyndigheden om at indbringe hendes sag for retten med henblik på ændring eller ophævelse af den idømte foranstaltning og prøvelse af lovligheden af indlæggelserne.

Anklagemyndigheden indbragte den 24. februar 2021 sagen for byretten med påstand om, at foranstaltningen opretholdes, og med påstand om afvisning for så vidt angår prøvelse af indlæggelserne.

D nedlagde påstand om ophævelse af foranstaltningen, subsidiært at foranstaltningen ændres til en dom til ambulantly behandling uden indlæggelsesmulighed. Hun nedlagde endvidere påstand om prøvelse af indlæggelserne i henhold til foranstaltningsdommen, således at indlæggelserne blev kendt ulovlige.

Ved kendelse af 31. marts 2021 fandt byretten, at der ikke var grundlag for at ophæve eller ændre den idømte foranstaltning. Byretten fandt endvidere, at lovligheden af indlæggelserne kunne prøves, og at indlæggelserne var lovlige.

Anklagemyndigheden og D kærede begge byrettens kendelse til landsretten.

Landsretten afsagde den 15. juni 2021 følgende kendelse:

” ...

Landsretten tiltræder af de af byretten anførte grunde, at der ikke på nuværende tidspunkt er grundlag for at ophæve eller ændre den idømte foranstaltning.

For så vidt angår anklagemyndighedens afvisningspåstand bemærker landsretten, at det følger af straffelovens § 72, stk. 2, at bestemmelse om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning idømt efter straffelovens § 69 træffes ved kendelse efter anmodning fra bl.a. den dømte.

Prøvelse af en beslutning om indlæggelse i henhold til en dom om ambulantly behandling, som hjemler indlæggelse, er ikke omfattet af ordlyden af straffelovens § 72, stk. 2. Der er heller ingen holdepunkter i lovforarbejderne for, at sådanne beslutninger skal anses for omfattet af bestemmelsen.

Højesteret har ved afgørelse trykt i UfR 2020.3492 fastslået, at straffelovens § 72, stk. 2, ikke omfatter en situation, hvor der er truffet afgørelse om genindlæggelse i henhold til en behandlingsdom, der hjemler genindlæggelse.

Landsretten finder, at tilsvarende må gælde en beslutning om indlæggelse i henhold til en dom til ambulantly behandling, der hjemler indlæggelse. Landsretten lægger herved vægt på den klare ordlyd af straffelovens § 72, stk. 2, denne bestemmelses forarbejder, og på, at formålet med prøvelsesadgangen efter § 72, stk. 2, er at sikre, at en foranstaltning ikke opretholdes i længere tid eller i videre omfang end nødvendigt, jf. herved § 72, stk. 1, således at prøvelsen er en vurdering af, om det fremadrettet er nødvendigt at opretholde en foranstaltning for at forebygge yderligere lovovertrædelser.

Der er ikke grundlag for at antage, at dette resultat vil være i strid med artikel 5, stk. 4, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Det bemærkes herved, at der efter straffelovens § 72, stk. 2, er mulighed for hvert halve år at få domstolsprøvelse af, om den idømte foranstaltning skal ophæves eller ændres, herunder eksempelvis således at muligheden for indlæggelse ophæves eller tidsbegrænses.

Det bemærkes i øvrigt, at der er adgang til domstolsprøvelse af lovligheden af en beslutning om indlæggelse ved et almindeligt civilt søgsmål.

Anklagemyndighedens påstand om afvisning af prøvelse af indlæggelsen tages herefter til følge.”

Anbringender

D har anført navnlig, at der i straffelovens § 72 er hjemmel til domstolsprøvelse af lovligheden af indlæggelser, der er foretaget i henhold til en dom til ambulantly behandling med mulighed for indlæggelse.

Det er i praksis antaget, at indlæggelse ifølge en dom til ambulantly behandling efter omstændighederne kræver godkendelse efter straffelovens § 72. I lovforslaget fra 1999 og Straffelovrådets betænkning nr. 1372/1999, som lovforslaget bygger på, er der henvist til den hidtidige praksis, og der er ikke holdepunkter for at antage, at lovgiver ønskede at ændre denne praksis.

Der er hjemmel til retlig prøvelse af indlæggelse ifølge en dom til ambulantly behandling med mulighed for indlæggelse. Det ændrer ikke herved, at anklagemyndighedens forpligtelse til af egen drift at forelægge sådanne indlæggelser for domstolene til godkendelse efterfølgende er ophævet ved cirkulære.

Der er i retspraksis og i administrativ praksis, herunder i Rigsadvokatens tidligere cirkulære, en skarp sondring mellem indlæggelser foretaget i henhold til en ambulantly behandlingsdom, hvor udgangspunktet er, at den domfældte ikke er indlagt, og egentlige behandlingsdomme, hvor udgangspunktet er, at den domfældte er indlagt. Ved kendelse af 12. august 2020 (UfR 2020.3492 H), der angik spørgsmålet, om genindlæggelse i henhold til en behandlingsdom kan prøves i medfør af straffelovens § 72, har Højesteret fastholdt denne sondring.

Frihedsberøvelsen af hende ved tvangsindlæggelserne er ikke bestemt af en domstol, men ved en administrativ beslutning. Det vil være en krænkelse af artikel 5, stk. 4, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, hvis spørgsmålet om indlæggelsernes lovlighed ikke kan indbringes for domstolene i medfør af straffelovens § 72, idet der ikke i øvrigt består nogen tilstrækkelig adgang til at få prøvet indlæggelsernes lovlighed.

En sag anlagt efter grundlovens § 63 giver ikke tilstrækkelig adgang til domstolsprøvelse af beslutningerne om frihedsberøvelse af hende. Sagsbehandlingstiden i en sådan sag vil være betydelig, der vil ikke være samme mulighed for juridisk bistand, og domstolsprøvelsen vil være begrænset.

Der foreligger ikke for Højesteret et tilstrækkeligt grundlag for at vurdere lovligheden af indlæggelserne. Sagen skal derfor hjemvises, hvis Højesteret finder, at hun har krav på domstolsprøvelse efter straffelovens § 72.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at en indlæggelse i henhold til en foranstaltningsdom med mulighed for indlæggelse har direkte hjemmel i den afsagte dom. En sådan indlæggelse skal ikke efterfølgende godkendes af retten. Der er ikke hjemmel i straffelovens § 72 til at prøve spørgsmålet om lovligheden af en indlæggelse i henhold til en dom til ambulantly behandling med mulighed for indlæggelse. Heller ikke i de

tilfælde, hvor den domfældte klager over indlæggelsen. En sådan prøvelse er ikke omfattet af ordlyden af straffelovens § 72, stk. 2.

Det kan ikke af henvisningen til hidtidig retspraksis i forarbejderne til ændringen af straffelovens § 72 i 2000 udledes, at det var lovgivers intention, at indlæggelse i henhold til en foranstaltningsdom, der hjemler indlæggelse, skal kunne prøves ved domstolene. Forarbejderne henviser alene til, hvad der var antaget i retspraksis og fremgik af Rigsadvokatens cirkulære fra 1976, der blev ophævet i 2002. Lovgiver har ikke i forarbejderne tilkendegivet, om der skal være adgang til domstolsprøvelse af en indlæggelse, der er iværksat i henhold til en foranstaltningsdom.

Formålet med prøvelsesadgangen efter straffelovens § 72, stk. 2, er at sikre, at en foranstaltning ikke oprettholdes i længere tid eller i videre omfang end nødvendigt. Der er derfor heller ikke efter en formålsfortolkning adgang til prøvelse af en indlæggelse i henhold til en foranstaltningsdom.

Højesteret har i UfR 2020.3492 fastslået, at straffelovens § 72, stk. 2, ikke omfatter den situation, hvor der er truffet afgørelse om genindlæggelse i henhold til en behandlingsdom, der hjemler genindlæggelse. Det samme må gælde en beslutning om indlæggelse i henhold til en dom til ambulans behandling, der hjemler indlæggelse, selv om der er forskel i udgangspunktet ved de to typer af foranstaltningsdomme. I begge tilfælde har retten delegeret kompetencen til at træffe afgørelse om genindlæggelse og indlæggelse. De forhold, der kan begrunde genindlæggelse og indlæggelse, er de samme, jf. Sundhedsstyrelsens vejledning nr. 9614 af 8. november 2010.

De gældende regler giver D tilstrækkelig beskyttelse mod vilkårlig indlæggelse, og det er ikke i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 5, stk. 4, at der ikke i medfør af straffelovens § 72, stk. 2, kan ske domstolsprøvelse af indlæggelserne.

Med hensyn til artikel 5, stk. 4, bemærkes endvidere, at D efter straffelovens § 72, stk. 2, hvert halve år har mulighed for at få en domstolsprøvelse af, om den idømte foranstaltning skal ændres eller ophæves. Endvidere er der fastsat en længstetid for foranstaltningen på 5 år.

Endelig har D i medfør af grundlovens § 63 adgang til domstolsprøvelse af lovligheden af en beslutning om indlæggelse, hvilket må antages at opfylde kravet i artikel 5, stk. 4.

Hvis Højesteret måtte finde, at D har krav på domstolsprøvelse af indlæggelserne af den 1. juli 2020 og den 28. september 2020, skal indlæggelserne godkendes.

Retsgrundlag

Straffelovens § 72

Straffelovens § 71, stk. 1 (nu § 72, stk. 2), fik ved lov nr. 320 af 13. juni 1973 følgende ordlyd:

”§ 71. Bestemmelse om ændring eller om endelig ophævelse af en foranstaltning efter §§ 68 og 69 træffes ved kendelse efter begæring fra anklagemyndigheden, anstaltsledelsen, bistandsværgen eller den dømte. Begæringen fra anstaltsledelsen, bistandsværgen eller den dømte fremsættes over for anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en begæring fra bistandsværgen eller den dømte ikke til følge, kan ny begæring ikke fremsættes, før der er forløbet et halvt år fra kendelsens afsigelse.”

Ved lov nr. 438 af 31. maj 2000 om ændring af straffeloven (Tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens §§ 68 og 69) fik § 72, stk. 1 og 2, den nuværende ordlyd:

”§ 72. Det påhviler anklagemyndigheden at påse, at en foranstaltning efter §§ 68, 69 eller 70 ikke opretholdes i længere tid og videre omfang end nødvendigt.

Stk. 2. Bestemmelse om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning efter §§ 68, 69 eller 70 træffes ved kendelse efter anmodning fra den dømte, bistandsværgen, anklagemyndigheden, institutionens ledelse eller Kriminalforsorgen. Anmodning fra den dømte, bistandsværgen, institutionens ledelse eller Kriminalforsorgen fremsættes over for anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en anmodning fra den dømte eller bistandsværgen ikke til følge, kan ny anmodning ikke fremsættes, før der er forløbet et halvt år fra kendelsens afsigelse.”

Ved samme lovændring blev straffelovens §§ 68 a og 69 a om længstetid for foranstaltninger indsat.

Af de almindelige bemærkninger til lovforslaget fremgår bl.a. (Folketingstidende 1999-2000, tillæg A, lovforslag nr. L 144, s. 3611):

”3.3. De forskellige typer foranstaltninger

3.3.1. Foranstaltninger over for sindssyge lovovertrædere

Foranstaltninger over for sindssyge lovovertrædere fremtræder i tre hovedtyper dom til anbringelse i hospital for sindslidende, dom til behandling i eller under tilsyn af hospital for sindslidende og dom til ambulante psykiatriske behandling. Disse tre hovedtyper kan variere, f.eks. ved at der også indgår bestemmelse om tilsyn af kriminalforsorgen.

En dom til anbringelse i hospital for sindslidende indebærer, at den dømte skal opholde sig på hospital. Udskrivning til ambulante behandling kan således kun ske efter retskendelse, jf. straffelovens § 72, stk. 1.

En dom til behandling i eller under tilsyn af hospital for sindslidende giver hospitalets overlæge kompetence til at udskrive den dømte til behandling uden for hospitalet, herunder ambulante behandling, og til at indlægge eller genindlægge den pågældende på hospital. Endelig ophævelse af en sådan foranstaltning kræver ligeledes retskendelse, jf. straffelovens § 72, stk. 1.

En dom til ambulat behandling giver som udgangspunkt ikke mulighed for hospitalsindlæggelse. Dommen kan imidlertid indeholde en udtrykkelig bemyndigelse til at indlægge den pågældende på hospital.

Det er i retspraksis antaget, at indlæggelse ifølge en dom af den ovennævnte type efter omstændighederne kræver godkendelse efter straffelovens § 72.

...

Der henvises til betænkningen s. 21-23.”

Af de specielle bemærkninger til straffelovens § 72, stk. 2, fremgår (Folketingstidende 1999-2000, tillæg A, lovforslag nr. L 144, s. 3626):

”Til nr. 4 (straffelovens § 72)

...

Med den foreslåede bestemmelse i stk. 2, foretages visse redaktionelle ændringer i den nugældende bestemmelse i § 72, stk. 2, så det bl.a. kommer til at fremgå, at adgangen til at forlange domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af den fastsatte foranstaltning i første række tilkommer den dømte og den pågældendes bistandsværge.

...”

Af Straffelovrådets betænkning nr. 1372/1999 om tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69, som lovforslaget byggede på, fremgår af kapitel 2 om gældende ret mv. bl.a. (s. 22-23):

”Kapitel 2 – Gældende ret mv.

...

3. Ændring og ophævelse af idømte foranstaltninger

...

3.2.1.

...

En dom til ambulat behandling giver som udgangspunkt ikke mulighed for hospitalsindlæggelse. Dommen kan imidlertid indeholde en udtrykkelig bemyndigelse til at indlægge den pågældende på hospital. Om udformningen af anklagemyndighedens påstand i sådanne tilfælde anføres i Rigsadvokatens cirkulære nr. 234 af 10. december 1976, pkt. C.b.1. og C.b.2.:

...

Det er i retspraksis antaget, at indlæggelse ifølge en dom af den ovennævnte type efter omstændighederne kræver godkendelse efter straffelovens § 72. Der kan i den forbindelse bl.a. henvises til Østre Landsrets kendelse, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1994, s. 784, hvor den pågældende var dømt til ambulat psykiatrisk behandling, således at kriminalforsorgen i forening med overlægen kunne træffe bestemmelse om indlæggelse. Landsretten fandt, at spørgsmålet om rettens godkendelse af indlæggelsen skulle ske efter reglerne i straffelovens § 72 og ikke efter reglerne i lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien (psykiatriloven).

Endvidere kan nævnes Østre Landsrets kendelse, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1995, s. 121, hvor den pågældende ligeledes var dømt til ambulat psykiatrisk behandling, således at kriminalforsorgen og overlægen i forening kunne træffe bestemmelse om indlæggelse. Den dømte blev i dette tilfælde indlagt efter egen anmodning, men udskrevet efter få dage. Landsretten fandt under disse omstændigheder ikke at kunne foretage en retlig prøvelse af indlæggelsen.

Desuden kan henvises til Østre Landsrets kendelse, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1995, s. 338, der også vedrørte en person, som var dømt til ambulat psykiatrisk behandling på hospital, således at kriminalforsorgen og overlægen i forening kunne træffe bestemmelse om indlæggelse. Den dømte blev tvangsindlagt i henhold til dommen. Landsretten udtalte i dette tilfælde følgende:

”Tvangsindlæggelsen af domfældte har hjemmel i den over for ham ved dom af 28. marts 1994 iværksatte foranstaltning. Retlig prøvelse af tvangsindlæggelsen er efter ordlyden af straffelovens § 72 næppe påkrævet. Når imidlertid henses til, at foranstaltningen er tidsubestemt, og til, at Den Europæiske Menneskerettighedskonvention ved lov nr. 285 af 29. april 1992 med virkning fra den 1. juli 1992 ved indkorporering er gjort til en del af dansk ret, findes det bedst stemmende med konventionens artikel 5, stk. 4 idet den aktuelle frihedsberøvelse ikke er iværksat af en dertil kompetent domstol at frihedsberøvelsen, der ikke henhører under lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien, prøves retligt i realiteten...”.

Endelig kan henvises til Vestre Landsrets kendelse, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1998, s. 1420, hvor landsretten i et lignende tilfælde bl.a. udtalte følgende:

”Selv om det spørgsmål, der er forelagt retten, ikke vedrører en direkte af straffelovens § 72 omfattet ophævelse eller ændring af en foranstaltning efter straffelovens §§ 68-70, der er besluttet af en domstol, findes en tidsubestemt indlæggelse, som den i sagen omhandlede, at kunne forelægges domstolene til prøvelse, jf. U 1995.338 Ø.

Ud over en prøvelse af, om beslutningen om indlæggelse er sket på lægefagligt grundlag, findes domstolsprøvelse at måtte omfatte dels en prøvelse af, om de i dommen eller kendelsen fastsatte vilkår for indlæggelse var til stede og dels af, om indlæggelsen var formålstjenlig til forebyggelse af yderligere kriminalitet.”

Rigsadvokatens cirkulærer og meddelelser

Ved Rigsadvokatens cirkulære nr. 234 af 10. december 1976 om foranstaltninger over for visse psykisk afvigende kriminelle blev der fastsat retningslinjer med hensyn til udformningen af påstande om de sædvanligt forekommende foranstaltningstyper. Af cirkulæret fremgik bl.a.:

”C.b.1. Undertiden vil det stille sig så tvivlsomt, om en ambulat behandling er gennemførlig, at der navnlig når det drejer sig om tilfælde, hvor det er af vigtighed, at indlæggelse kan ske straks uden at afvente en retskendelse kan være anledning til at foretrække en påstand om ambulat psykiatrisk behandling, således at der af overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse i psykiatrisk sygehus eller afdeling.

C.b.2. Hvis der til den ambulante behandling er knyttet tilsyn af Kriminalforsorgen bør påstanden, når der er behov for umiddelbar indlæggelsesadgang, udformes som en påstand om ambulante psykiatrisk behandling i psykiatrisk sygehus eller afdeling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i forbindelse med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Afgørelser af dette indhold (C.b.1. og C.b.2.) indebærer, at domfældte uden retskendelse og uden tvangsindlæggelse i henhold til sindssygeloven kan indlægges på psykiatrisk sygehus eller afdeling om fornødent med bistand af politiet. Sker der i disse tilfælde hvor udgangspunktet er en ambulante foranstaltning hospitalsindlæggelse, skal henholdsvis overlægen og Kriminalforsorgen ufortøvet tilstille statsadvokaten meddelelse om indlæggelsen. Det påhviler herefter statsadvokaten at indbringe spørgsmålet om godkendelse af indlæggelsen for retten i medfør af straffelovens § 72. Udskrivning til ambulante behandling kan derimod ske uden retskendelse; til ophør af foranstaltningen kræves også i disse som i andre tilfælde kendelse i medfør af straffelovens § 72.”

Af Rigsadvokatens cirkulære nr. 9642 af 20. december 2002 om behandlingen af straffesager vedrørende psykisk afvigende kriminelle og personer omfattet af straffelovens § 70 (RM nr. 5/2002) fremgår bl.a.:

”Kontrol med foranstaltninger, herunder forelæggelse for retten af ændringer eller forlængelse af foranstaltninger eller forlængelse af længstetid for ophold i institution

...

13.2. Særligt om kontrol med indlæggelser

...

Der er ikke i nærværende meddelelse fastsat en pligt for anklagemyndigheden til at indbringe spørgsmålet om godkendelse af indlæggelser i henhold til dommen for retten, sådan som det var tilfældet med hensyn til indlæggelser i henhold til domme til ambulante psykiatrisk behandling med mulighed for indlæggelse (pkt. C.b.1. og C.b.2.) i det nu ophævede cirkulære nr. 234 af 10. december 1976 om foranstaltninger over for psykisk afvigende kriminelle.

Spørgsmålet om domstolsprøvelse af indlæggelser i henhold til foranstaltningsdomme kan dog stadig give anledning til nogen tvivl. Der henvises herom til det anførte i Retspsykiatri af Kramp, Lunn og Waaben, 1. udgave, 1996, side 107f, samt de der nævnte retsafgørelser. Yderligere henvises til afgørelserne i UfR 1996.1421V og i UfR 2000.2311V. Retningslinjerne nedenfor er derfor behæftet med en vis usikkerhed.

Efter afgørelserne i UfR 1995.121Ø og UfR 2000.2311V er det min opfattelse, at indlæggelse i henhold til domme om ambulante behandling uanset om indlæggelsen er frivillig eller ufrivillig ikke skal indbringes for retten, medmindre der foreligger en klage over indlæggelsen eller en anmodning om domstolsprøvelse.

Hvis der af den domfældte, dennes bistandsværge eller advokat klages over indlæggelsen eller fremsættes anmodning om domstolsprøvelse, skal sagen derimod fremsendes til retten med en udtalelse fra anklagemyndigheden om, hvorvidt der efter anklagemyndighedens opfattelse af retten bør tages stilling til indlæggelsen. Opmærksomheden henledes i den forbindelse på, at en klage over indlæggelse kan være udformet sådan, at der reelt er tale om en anmodning om ændring eller ophævelse af foranstaltningen, jf. straffelovens § 72.”

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

Ved Københavns Byrets dom af 27. maj 2019 blev D fundet skyldig i flere tilfælde af overtrædelse af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning § 21, stk. 1, jf. stk. 2, jf. § 1. Hun blev i medfør af straffelovens § 68 dømt til at undergive sig ambulantly psykiatrisk behandling ved psykiatrisk afdeling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at Kriminalforsorgen sammen med overlægen kan træffe bestemmelse om indlæggelse. Længstetiden for den idømte foranstaltning er 5 år. Dommen blev stadfæstet af landsretten den 9. juni 2020.

D var i perioden fra den 1. juli 2020 til den 31. august 2020 indlagt i henhold til foranstaltningsdommen. Den 28. september 2020 blev hun igen indlagt i henhold til dommen.

Sagen angår for Højesteret, om der efter straffelovens § 72, stk. 2, er adgang til domstolsprøvelse af beslutningerne om at indlægge D i henhold til foranstaltningsdommen.

Straffelovens § 72, stk. 2

§ 72, stk. 2, fastsætter, at en bestemmelse om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning idømt efter straffelovens § 68 træffes ved kendelse efter anmodning fra bl.a. den dømte.

Højesteret har ved kendelse af 12. august 2020 (UfR 2020.3492) fastslået, at § 72, stk. 2, ikke omfatter den situation, hvor der er truffet beslutning om genindlæggelse i henhold til en behandlingsdom, som hjemler genindlæggelse. I kendelsen udtalte Højesteret, at en beslutning om genindlæggelse i henhold til en behandlingsdom, som hjemler genindlæggelse, ikke er omfattet af ordlyden af straffelovens § 72, stk. 2, og at der i lovforarbejderne ingen holdepunkter er for, at sådanne beslutninger skal anses for omfattet af bestemmelsen. Højesteret bemærkede i kendelsen, at Højesteret ikke herved havde taget stilling til, om en domfældt efter straffelovens § 72, stk. 2, har adgang til at begære en beslutning om indlæggelse i henhold til en dom til ambulantly psykiatrisk behandling, som hjemler indlæggelse, prøvet ved domstolene.

En beslutning om indlæggelse i henhold til en dom til ambulantly psykiatrisk behandling, som hjemler indlæggelse, er ikke omfattet af ordlyden af straffelovens § 72, stk. 2.

Af forarbejderne til lovændringen i 2000, hvorved straffelovens § 72 fik sin nuværende ordlyd, fremgår det om gældende ret bl.a., at en dom til ambulantly behandling som udgangspunkt ikke giver mulighed for hospitalindlæggelse, men at dommen kan indeholde en udtrykkelig bemyndigelse til at indlægge den pågældende på hospital, og at det i retspraksis er antaget, at indlæggelse ifølge en dom af denne type efter omstændighederne kræver godkendelse efter straffelovens § 72. Om den foreslåede § 72, stk. 2, fremgår, at der med bestemmelsen blev foretaget visse redaktionelle ændringer i den tidligere bestemmelse. Der henvises til Folketingstidende 1999-2000, tillæg A, lovforslag nr. L 144, s. 3611 og s. 3626.

De nævnte forarbejder til § 72, stk. 2, må efter Højesterets opfattelse forstås sådan, at lovgiver ikke med lovændringen i 2000 havde til hensigt at ændre den hidtidige faste og langvarige praksis, hvorefter der i medfør af bestemmelsen kan ske domstolsprøvelse af en beslutning om indlæggelse i henhold til en dom til ambulans behandling, som hjemler indlæggelse. Højesteret finder herefter, at der i lovforarbejderne er holdpunkter for, at en sådan beslutning skal anses for omfattet af bestemmelsen. Højesteret bemærker i den forbindelse, at der i forarbejderne sondres mellem bl.a. domme til behandling, hvor udgangspunktet er, at den domfældte skal være indlagt, og domme til ambulans behandling, hvor udgangspunktet er, at den domfældte ikke skal være indlagt.

På den anførte baggrund finder Højesteret, at der i den foreliggende situation, hvor D har anmodet om domstolsprøvelse af beslutningerne om at indlægge hende i henhold til foranstaltningsdommen, er adgang til en sådan prøvelse efter straffelovens § 72, stk. 2.

Der foreligger ikke tilstrækkelige oplysninger til, at Højesteret kan prøve, om beslutningerne af 1. juli 2020 og 28. september 2020 om indlæggelse var lovlige.

Højesteret ophæver derfor landsrettens kendelse for så vidt angår afvisningen af at prøve lovligheden af indlæggelserne og hjemviser sagen til landsretten til behandling af spørgsmålet, om indlæggelserne var lovlige.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse ophæves for så vidt angår afvisningen af at prøve lovligheden af indlæggelserne den 1. juli 2020 og den 28. september 2020, og sagen hjemvises til landsretten til behandling af spørgsmålet, om indlæggelserne var lovlige.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for Højesteret.